

Силабус курсу

Соціальна і моральна епістемологія

Освітній ступінь – *магістр*

Галузь знань *03 Гуманітарні науки*

Спеціальність *033 Філософія*

Освітньо-професійна програма *Філософія*

Кількість кредитів – 4

Рік підготовки, семестр – 1 рік, II семестр

Компонент освітньої програми: *Вибірковий*

Дні занять:

Консультації:

Мова викладання: *українська*

Керівник курсу

доц., канд. юрид. наук Шандра Богдана Богданівна

Контактна інформація: bogdana.shandra@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

Актуальність вивчення курсу констатує, що розвиток сучасних інформаційних технологій робить істотний вплив на зміни в різних сферах соціального життя, на виробництво, передачу та використання знання. Один з можливих підходів у вивченні наукового пізнання в умовах формування нового суспільства отримав назву «соціальна епістемологія». У рамках якого робиться спроба експлікувати потенціал соціальної епістемології в рішенні сучасних епістемологічних проблем, пов'язаних з розвитком наукового пізнання.

Метою курсу є надання здобувачам знань спираючись на концепції сучасних представників філософської і наукової думки, в першу чергу аналітичної традиції, зорієнтувати і поглибити знання здобувачів про новітні тенденції до моральної та соціальної епістемології в сучасній філософії, а також розширити спектр їхніх пізнавальних можливостей для філософського і наукового аналізу.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
	<i>Змістовий модуль 1. Проблеми і концептуальні засади соціальної епістемології</i>	
1	ТЕМА 1. Класична і некласична епістемологія.	<i>Знати особливості класичної та некласичної епістемології. Переосмислення епістемологічних категорій Предмет і методи соціальної епістемології. Концептуальні засади соціальної епістемології. Проблеми соціальності знання: інтерналізм, екстерналізм, соціальна історія науки, підходи і стратегії. Розуміння понять комунікації і традиції, комунікативна раціональність (Апель, Габермас). Соціальна модель пізнання М.Вебера. Інтерпретація і цінності в соціальному пізнанні.</i>
2	ТЕМА 2. Знання як епістемологічна проблема	<i>Сформувати комплексне уявлення про знання, його природу і функції. Проблему виникнення знання. Співвідношення знання і реальності. Проблема обґрунтування знання. Знання як образ і як конструкт. Реалізм, антиреалізм, конструктивізм. Проблема істини в некласичній епістемології. Сучасні концепції істини.</i>
3	ТЕМА 3. Соціальна епістемологія: генеза, джерела, методи підходи	<i>Вивчити та зрозуміти основні ідеї Елвіна Голдмана, Девіда Блура. Проблеми і концептуальні засади соціальної епістемології.</i>
4	ТЕМА 4. Соціальний конструктивізм: порівняльний аналіз проектів соціальної епістемології	<i>Вивчити та зрозуміти теорію соціальних практик П.Бурдьє і проекти соціальної епістемології. Б.Латур і С.Вулгар: наукова лабораторія як творча майстерня. Соціальний конструктивізм як методологічна засада соціальної епістемології. Порівняльний аналіз проектів соціальної епістемології.</i>
5	ТЕМА 5. Соціальна організація комунікації знання	<i>Знати умови успішної аргументації по А. Голдману. Концепції розподілу когнітивної праці. Ринкову концепцію комунікацію знання.</i>
6	ТЕМА 6. Проблема загального знання	<i>Сформувати комплексне уявлення про індивідуальне знання і загальне знання. Поняття конвенції Д.Льюїса. Практичну конвенцію та мовні конвенції. Критику теорії загального знання як конвенції.</i>
	<i>Змістовий модуль 2. Проблеми і концептуальні засади моральної епістемології.</i>	

7	ТЕМА 7. Моральна епістемологія – нова філософська дисципліна останніх десятиріч	<i>Уміти здійснювати аналіз можливостей застосування і оперування епістемологічними методами і концептами, проблематизувати потребу в їх модифікації відповідно власній специфіці. Сучасні дискусії про знання. Моральне знання і знання як успішність. Проблеми і концептуальні засади моральної епістемології.</i>
8	ТЕМА 8. Нормативний характер моральної епістемології	<i>Знати специфіку моралі, вираженої в її нормативності. Норми, стосовно яких людська поведінка розглядається як моральна чи аморальна. Аксиологічний аналіз моралі, пошук підходів до моральних цінностей.</i>
9	ТЕМА 9. Моральна епістемологія, «Етика без принципів», епістемологія чеснот і цінностей	<i>З'ясувати особливості від когнітивних процесів до пізнавальних чеснот. Вбудованість у гносеологію чесноти. Початкова точка: Фома Аквінський. Розсудливість як чеснота морального переконання. Моральне заперечення.</i>
10	ТЕМА 10. Етика без принципів Дж. Дансі	<i>Вивчити партикуляризм і холізм у підході Дж. Дансі. Від холізму до партикуляризму. Холізм та його наслідки. Чи може холізм бути істинним? Холізм в теорії вартості. Внутрішнє та зовнішнє значення. Чи існують органічні об'єднання? Раціональність, значення та значення. Принципи раціонального оцінювання.</i>
11	ТЕМА 11. Прагматизм і неопрагматизм	<i>Розкрити сутність сучасного прагматизму і прагматичної філософії. Неопрагматичні тенденції в сучасній філософії. Прагматизм як альтернатива фізикалізму і феноменалізму. Філософська критика Р. Рорті. Номіналізм в 20 ст. Прагматиський характер конструктивіського номіналізму. Проблема універсалій. Заперечення аналітичності суджень. Проблема верифікації. Голіський характер неопрагматиського конструктивізму. Принцип прагматизму. Лінії Пірса і Джеймса в класичному прагматизмі. Неопрагматичні підходи у філософії 20-21 ст.</i>
12	ТЕМА 12. Моральна епістемологія А. Зімермана	<i>Сформувати комплексне уявлення про А. Зімермана: знання і незнання. Спосіб набування обґрунтованих, в чинний спосіб</i>

		<i>заснованих переконань, що ведуть до справедливих дій і їх інституціалізації. Типи психологічних вад і соціологічних засад, що виявляються викривленими очікуваннями порочності, жорстокості дій і т. п. Суміщення традиційно відокремлених досліджень з епістемології та моральної філософії.</i>
13	ТЕМА 13. Проблема знання в епістемології та етиці	<i>Уміти здійснювати аналіз сутності знання. Аналіз співвідношення об'єктивного і суб'єктивного знання в неklasичній та постklasичній епістемології. Епістемологічні та технологічні трактовки терміна «знання».</i>

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК1	Вміння виявляти, окреслювати та вирішувати проблеми, що передбачає здатність як до нестандартного розв'язання задач, так і до розв'язання нетипових задач.
ЗК3	Здатність генерувати нові ідеї (креативність), що передбачає самостійність міркувань та умовиводів, навички інтелектуального пошуку, залучення нестандартних смислів, зокрема з іншої предметної області
ЗК4	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК6	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей діяльності), що передбачає вміння аргументовано викласти власну експертну позицію, володіння формами публічного мовлення, засобами та стратегіями інтелектуальної полеміки.
ЗК7	Здатність працювати в команді, що передбачає здатність до міжособистісної комунікації, емоційної стабільності, а також вміння долати комунікаційні напруження та конфліктні ситуації.
ФК4	Вміння використовувати методологію та пізнавальні засоби, що властиві обраній філософській спеціальності.
ФК6	Навички застосування аналітичного методу в оцінці сучасних суспільних процесів.
ФК7	Навички критичної роботи з текстами, знання принципів та закономірностей їх інтерпретації, опанування методологією герменевтики.
ФК10	Вміння розробляти соціально-гуманітарні проекти на основі використання спеціальних філософських методів.
ФК13	Вміння стисло та послідовно викладати наукові підходи щодо філософських проблем під час участі в наукових конференціях, семінарах, інших наукових заходах.
ФК14	Здатність фахово прогнозувати розвиток процесів у соціально-

Літературні джерела

1. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности: трактат по социологии знания. М., 1996.
2. Блур Д. Сильная программа в социологии знания. // Логос № 5-6 (35) 2002.
3. Гадамер Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики. – М., 1988. – 38-85.
4. Вебер М. “Объективность” социально-научного и социально-политического познания // Избр. произв. – М., 1990. – С.348-415.
5. Гуссерль Э. Идея феноменологии // Фауст и Заратустра. СПб., 2001. – С. 160-206
6. Коммуникативная рациональность: эпистемологический подход: сборник / А.Ю. Антоновский; отв. ред.: И.Т. Касавин, Ю.С. Моркина, В.Н. Порус; Институт философии РАН. – М. : ИФ РАН, 2009. – 215 с.
7. Конструктивистский подход в эпистемологии и науках о человеке / Отв. ред. В.А. Лекторский. М.: "Канон+" РООИ "Реабилитация", 2009. – 368 с.
8. Лекторский В.А. Эпистемология классическая и неклассическая / В.А. Лекторский. – М.: УРСС, 2001. – 256 с.
9. Мамчур Е. А. Еще раз о предмете социальной эпистемологии / Е. А. Мамчур. // Эпистемология & философия науки. – 2010. – Т. XXIV, №2. – С. 44–53
10. Мотрошилова Н.В. «Социальная эпистемология»: новые проблемы, дискуссии и дихотомии / Н.В. Мотрошилова. // Ценности и смыслы. №5. – М.: Институт эффективных технологий, 2011. — 162 с. – С. 5-31.
11. Моркина Ю. С. Социальный конструктивизм Д. Блура / Ю. С. Моркина // Вопросы философии. – 2008. – № 5. – С. 154–159.
12. Микешина Л.А. Философия науки. Современная эпистемология. Научное знание в динамике культуры. Методология научного исследования / Л.А. Микешина. – М.: Прогресс-Традиция, 2005. – 464с.
13. Понятие истины в социогуманитарном познании / Рос. акад. наук, Ин-т философии; Отв. ред. А.Л. Никифоров. – М. : ИФ РАН, 2008. – 212 с.
14. Социальная эпистемология: идеи, методы, программы / Под ред. И.Т.Касавина. – М.: 2010.
15. Фарман, И.П. Коммуникативная парадигма в социальном познании // Наука глазами гуманитария / Отв. ред. В.А.Лекторский. – М.: Прогресс-Традиция, 2005. С. 229-261
16. Фуллер С. Социальная эпистемология университета: как сохранить целостность знания в так называемом обществе знания / С.Фуллер // Эпистемология & философия науки. – 2008. – № 1 – С.158–186.
17. Федотова В.Г. Социальное знание: между наукой и культурой // Наука и технология. – М., 1990.
18. Шашкова Л.О. Гуманітарне пізнання: нові виклики епістемології / Л.О. Шашкова // Вісник Національного авіаційного університету: Філософія. Культурологія. – 2006. – № 1(3). – С. 57-63.
19. Шелер М. Феноменология и теория познания // Шелер М. Избр. произв. – М., 1994. – С.197-258.
20. Энциклопедия эпистемологии и философии науки. – Издательство Канон+: М., 2009. – 1248 с. / Статья: «Социальная эпистемология».
21. Bloor D. Knowledge and Social Imagery / D.Bloor. – London: Routledge, 1976. – 156 p.

22. Fuller S. Social Epistemology / S. Fuller. – Bloomington: Indiana University Press, 2002. – 314 p.
23. Goldman A. I. Knowledge in a Social World / A. I. Goldman. – Oxford: Clarendon Press, 2003. – 407 p.
24. Shera J. Sociological Foundations of Librarianship / J. Shera. – New York: Asia Publishing House, 1970.

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: поточний, проміжний (модульний) та підсумковий види контролю.

Формами поточного контролю є: стандартизовані тести, реферат, доповідь з презентацією.

Форма модульного контролю: контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Для оцінювання знань здобувачів будуть використані наступні групи методів контролю:

1. Методи усного контролю (відповідь здобувача на окреме питання теми у індивідуальній та фронтальній формах; бесіда під час роз'яснення проблемного питання; захист презентації).

2. Письмовий контроль (виконання тестових завдань та індивідуальної роботи; поточна контрольна робота, модульна контрольна робота.

Поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання здобувача за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;

Проміжний (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок здобувача, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;

Підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: стандартизовані тести, реферат, доповідь з презентацією. Кожен вид навчальної роботи здобувача оцінюється певною кількістю балів

відповідно до наведених у навчальній програмі основних критеріїв. Сумарна кількість балів за кожен вид навчальної діяльності наведена в таблиці 1.

Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння аргументувати власну позицію;
- виконання практичних завдань;
- контрольні тестування;
- підготовка рефератів та їх захист;
- підготовка усних доповідей;
- підготовка презентації та її захист.

Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і розв'язування тестів. Кожне завдання модульної контрольної роботи (2 теоретичні і 30 тестових завдань) оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: теоретична частина – 20 балів (по 10 балів кожне теоретичне питання); тестові завдання оцінюються в 30 балів – по 1 бал за кожний тест (разом за контрольну – 50 балів). Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік

Результат залікового контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо здобувач погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в залікову відомість. Якщо здобувач не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає залік у формі письмової роботи. Максимальна оцінка за письмову роботу на заліку – 100 балів. Підсумковий контроль (залік) проводиться у відповідності до розкладу залікової сесії.

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру проводяться два модульні контролі, обов'язкові для всіх здобувачів. Модульний контроль (МК) №1 включає навчальний матеріал (теми 1-6), а МК№2 відповідно (теми 7-13). Після проведення останнього

заняття за кожним модулем, відповідно до розкладу, проводиться модульна контрольна робота.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та заліків заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

таблиця 1

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-6) усне опитування, тести, завдання	30
Модуль 2 (теми 7-13) усне опитування, тести, завдання	30
Есе, реферат (теми 1-13)	10
Підсумковий контроль (теми 1-13) – тести, завдання	30